

2022-02-08

NSPH:s yttrande över uppdrag angående en nationell stödlinje som riktar sig till personer med psykisk ohälsa och suicidalitet samt anhöriga och närstående

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) är en organisation som samlar patient-, brukar- och anhängigorganisationer inom det psykiatriska området. NSPH har idag 13 medlemsorganisationer. Dessa är RFHL, RSMH, Riksförbundet Attention, Sveriges Fontänhus, Riksförbundet Balans, Schizofreniförbundet, Frisk & Fri, SPES, SHEDO, Suicide Zero, Svenska OCD-förbundet, ÅSS och FMN.

Bland organisationerna finns barn och unga med exempelvis autism, adhd, bipolär sjukdom, ångestproblematik, depressioner, utmattningssyndrom, självskadebeteende, ätstörningar, missbruk, kommunikations- samt språkstörningar. Att man har flera olika diagnoser är vanligt. Bland medlemsorganisationerna finns även många anhöriga, exempelvis syskon, vänner och vårdnadshavare, till ovan nämnda personer. Flertalet av NSPHs medlemsorganisationer bedriver också egna verksamheter som utgår från att ge ett medmänskligt stöd.

Bakgrund

Hjälplinjen som drevs fram tills 2019 startades på initiativ av flera av NSPHs medlemsorganisationer och var för många ett oerhört viktigt stöd. Hjälplinjen fungerade som ett komplement till vårdens stöd och till det medmänskliga stöd som ges genom civilsamhället. När beskedet om nedläggning nådde NSPH uttryckte vi vår oro över detta beslut, bland annat i en debattartikel där vi skrev:

Rädda Nationella Hjälplinjen

-nedläggningen är ett svek mot människor med psykisk ohälsa i behov av hjälp

Vi oroas djupt av beskedet att Hjälplinjen ska läggas ner vid årsskiftet. Det är ett stort svek mot alla dem som ringer och får hjälp anonymt. Vi vet att den psykiska ohälsan växer och att trycket på de övriga, ideellt drivna, hjälplinjerna redan är för stort – hur kan man då besluta om att den enda rikstäckande hjälplinje som finansieras med statliga medel ska läggas ned? Regionernas ovilja att fortsätta finansiera tjänsten kommer slå tillbaka då det kan leda till ökande kostnader kopplade till psykisk ohälsa om färre erbjuds stöd i ett tidigt skede. Det går också direkt emot regeringens satsningar på suicidprevention samt ambitionerna att göra det lättare att söka hjälp.

Hjälplinjen erbjuder tillfälligt stöd vid psykisk kris eller svåra livssituationer via en jourtelefon som är öppen alla dagar. Hjälplinjens uppdrag har varit att arbeta förebyggande genom att erbjuda en första kontakt kring psykisk ohälsa samt hänvisning till rätt instans för den som behöver mer hjälp.

Jourtelefonen tillkom på initiativ av brukarrörelsen för snart 20 år sedan. Redan då fanns ett stort behov av tillfälligt psykologiskt stöd. Efter 10 år togs verksamheten över av Inera AB och integrerades framgångsrikt i 1177. Vi trodde då att tjänsten därmed hade tryggats. Tyvärr visar det sig vara fel. Vi inom brukarrörelsen är oroande: NSPH representerar 13

nationella brukarorganisationer och Hjärnkoll har i sin tur 14 regionföreningar som kraftsamlar antistigmaarbetet över hela Sverige.

De ansvariga verkar inte ha förstått värdet med att det finns en kvalitetssäkrad jour för alla som inte vet vart de kan vända sig för att få tillfälligt stöd. Inte ens hälften av de som ringer i dag (14 000 samtal av 30 000 når fram) får kontakt och den hjälp de behöver. Det talar för att Hjälpplinjens snarare borde bli mer omfattande, så att fler får rätt hjälp i ett tidigt skede.

Att stänga ner denna verksamhet och hänvisa till regionerna utan att ha en konkret plan för hur detta ska gå till är inget annat än oansvarigt. Svaret att regionerna ska ta över ansvaret lugnar oss inte. Att hänvisa hjälpbehövande till vårdcentralen och psykakuten visar att de ansvariga inte förstår värdet av den omfattande och anonyma rådgivning som Hjälpplinjens erbjuder. Verksamheten bör istället för att avvecklas istället utvecklas så att fler får tidig hjälp. På så sätt skulle den psykiska ohälsan effektivare bekämpas och vården kunna avlastas vilket på sikt leder till minskade utgifter för regionerna. Alla vinner på detta!

Den nationella hjälplinjen kom att läggas ned även då NSPH och flera andra organisationer på området uppmärksamade frågan och behovet av att verksamheten skulle fortsätta. Efter det att den nationella hjälplinjen lades ned har Coronapandemin svept över världen och behovet av stöd har varit ökande. Något som bekräftas av ett flertal rapporter och kartläggningar som gjorts de senaste åren, bland annat Lumell associates kartläggning, samt BRIS-rapporten.

NSPHs synpunkter avseende Stödlinjeuppdraget psykisk ohälsa (02169-2021)

Folkhälsomyndigheten har fått i uppdrag att ta fram ett förslag till en nationell stödlinje som ska rikta sig till personer med psykisk ohälsa och suicidalitet (själv mordstankar) samt deras anhöriga och närstående. Målsättningen med uppdraget är att få fram ett underlag som regeringen kan använda som beslutunderlag om och hur en nationell stödlinje ska införas.

NSPH lämnar sammanfattningsvis följande synpunkter i ärendet:

- Utifrån våra erfarenheter var Nationella Hjälpplinjens ett uppskattat stöd. Att Nationella Hjälpplinjens verksamhet lades ned utan att det fanns en ersättning eller motsvarande stödform var djupt olyckligt. NSPH anser nu att det är mycket viktigt att en motsvarighet på nytt byggs upp.
- Erfarenheterna från NSPHs medlemsorganisationer tyder på att behovet av stöd är ökande och har varit det under de senaste åren. Detta styrks också av såväl Lumell associates kartläggning som de årliga BRIS-rapporterna.
- Den Nationella Hjälpplinjens blev ofta en första kontakt för personer med psykisk ohälsa. Utöver att ge stöd fungerade Nationella Hjälpplinjens som en kanal för att vägleda vidare till vård. Ur ett systematiskt perspektiv kan en framtida stödlinje bli en viktig funktion som gör att fler söker vård tidigare och på rätt plats, och de som inte behöver komma in i vården kan få det stöd de behöver via en framtida stödlinje.
- NSPH delar bilden som ges i Folkhälsomyndighetens utredning som lämnades till regeringen förra året om att det finns ett behov av en nationell aktör som erbjuder professionellt och anonymt samtalsstöd via telefon, chatt och andra digitala kanaler som ett komplement till civilsamhällets utbud av medmänskligt stöd och hälso- och sjukvårdens

ordinarie insatser. NSPH vill i detta sammanhang också betona att det är viktigt att poängtera att det finns olika former av stöd, både det professionella stödet som kan ges via en nationell stömlinje och det medmänskliga stödet som ges från civilsamhället. I den fortsatta utredningen bör behoven av både det professionella och det medmänskliga stödet tydliggöras.

- NSPH vill poängtera vikten av att en nationell stömlinje ges tillräckliga resurser för att möta det behov av stöd som finns. Resurserna som fanns till det som var Nationella Hjälpplinen var innan dess nedläggning 2019 otillräckliga vilket ledde till att många stödsökande inte fick det stöd de var i behov av.

- NSPH vill vidare poängtera vikten av en tydlig avgränsning mellan det stöd som ges via en nationell stömlinje kontra det stöd som ges via vården samt det medmänskliga stöd som utgår från civilsamhällets stömlinjer och andra stödverksamheter.

Utöver det som anges ovan vill vi återigen poängtera vikten av och behovet av en nationell stömlinje och att det är vår förhoppning att en sådan kan vara verklighet inom en inte allt för avlägsen framtid.

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa

Conny Allaskog

Ordförande